



Olje- og energidepartementet

Vår dato
26.06.2014

Vår referanse
2011/00348-4

Vår saksbehandler
Elling Lorentsen/93096583

Deres referanse

ENERGIMELDINGEN - INNSPILL FRA FISKERNÆRINGEN

I møtet olje- og energiminister Tord Lien og Norges Fiskarlag hadde 9. mai 2014, ble temaet konkurrerende bruk av havet tatt opp. Fra vår side ble det påpekt at norske fiskerier i stadig større grad må avgi areal til fordel for petroleumsvirksomhet, noe vi finner urimelig.

Petroleumsvirksomheten er en ny næring som høster på ikke fornybare ressurser, og er både kostnadskrevende og kostnadsdrivende. Dette bidrar til at fiskerinæringen og andre næringer påføres unormalt høye kostnader i form av krav til økt avlønning, økte kostnader knyttet til bygging av nye fartøy eller vedlikehold. Samtidig er petroleumsvirksomheten med tilknyttet industri en viktig bidragsyter til den norske økonomien.

Fiskerinæringen er også en viktig bidragsyter til den norske økonomien, men til forskjell fra petroleumsindustrien høster vi av fornybare ressurser som for tiden er i svært god tilstand i flere områder. Det er dokumentert at fiskerinæringen, sammen med andre sjømatnæringer, bidrar til en relativt god og stabil sysselsetting langs kysten. Dette er i mange tilfeller en sysselsetting som ligger i kommuner og distrikt hvor petroleumsindustrien ikke har samme sysselsetting. Gjennom rapporten som ETT HAV – topplederforumet mellom sjømat og petroleum – har fått utarbeidet av IRIS, går det fram at sjømatnæringene og petroleumsnæringene i mange områder har nettopp den gjensidigheten at de utfyller hverandre sysselsettingsmessig langs kysten.

Utgangspunktet for fiskerinæringens bidrag til samfunnsøkonomien er et resultat av Norges beliggenhet i forhold til mange store og viktige fiskebestanders vandringer, herunder beiteområder og gyteområder. Det er i slike områder fiskeriene kan foregå, og andre områder blir da uaktuelle som fiskeriområder. Mange kystsamfunn er bygd opp nettopp ut fra hvor slike forhold har skapt grunnlag for bosetting og vekst.

Norges Fiskarlag mener dette er viktig å ta hensyn til når det nå skal utarbeides en energimelding, og ikke la behov for økt energi overskygge de mange og store mulighetene som også ligger i en fornuftig bruk av ressursene i havet.

Det er vår erfaring at når det bestilles utredninger, blir fokuset i disse bestillingene alt for ofte satt på hvilke forhold er positive for tiltaket. Det legges ikke inn et like stort engasjement for å samle informasjon om tiltakets effekter på andre næringer, og at dette beskrives med reell vilje om å dekke alle sider ved et tiltak.

Norges Fiskarlag er positiv til at det utarbeides en energimelding, men mener at dette er et viktig punkt som må inngå i meldingen, da på en slik måte at det blir synliggjort hva de enkelte tiltak kan eller vil bety for sjømatproduksjonen.

Det er viktig å understreke at Norges Fiskarlag ser behovet for å skaffe tilstrekkelig energi til de aktiviteter som skal foregå i landet, men vil advare mot en ukritisk økning av produksjonen, enten gjennom høyere aktivitet i petroleumsvirksomheten eller ved utbygging av offshore vindmølleanlegg eller andre typer anlegg.

Vi vil også advare mot å la petroleumsnæringens behov for energi være styrende for framtidig energiutbygging gjennom offshore vindmølleanlegg eller andre typer anlegg. Viktigere vil det være å gjennomføre gode og strategiske prosesser for hvilke områder i sjø som kan være aktuelle for etablering av offshore energianlegg, videre at det foretas grundige analyser for alle forhold, samt at brukermedvirkning fra ulike næringer og interesser blir tatt på alvor. De gjennomførte prosessene med hensyn til hvor offshore vindmøller kan etableres, har i så henseende ikke vært gode nok. Områder som ligger i mindre konfliktfylte områder, er ikke foreslått/vurdert inntatt i den strategiske konsekvensutredningen som ble iverksatt. Det ble heller ikke iverksatt studier som kunne vurdere framtidig teknologiske løsninger for etablering av vindmøller i andre områder enn de som er kjent i dag.

Studier ut fra slike forutsetninger kunne gitt et mye bedre og bredere beslutningsgrunnlag for valg av hvilke havområder som ville tjent både petroleumsindustriens og annen industris behov for elektrisk kraft fra eksempelvis vindmøller, men og ført til mindre konflikt med fiskeri. Dagens «konfliktpotensial» ligger i valg av havområder som er av stor viktighet for fiskeriene. Dette i tillegg til at det er en link inn mot forventningene om utviklingen av petroleumsindustrien, medfører at det blir vanskelig å sameksistere. Dersom disse «punktene» for ny tilknytning til energinettet hadde vært undergitt en grundigere vurdering for alternative plasseringer, kunne konfliktpotensialet blitt tatt betydelig ned.

Norges Fiskarlag har gitt uttalelser (vedlagt) knyttet til de utredninger som er gjennomført av NVE for etablering av offshore vindmøller, og budskapet har vært helt klart. Premissene som ble lagt for utredningene, tok ikke hensyn til dagens aktivitet eller forventet utvikling i sjømatnæringene, tross tydelige krav fra oss. Fokuset for utredningen så ut til å være mulig aktivitet for petroleumsindustri, samt nærhet for påkobling til et nett som det er uttalt må oppgraderes for å kunne transportere økt last. Områdene ble utpekt som aktuelle, selv om dette ble påpekt og vist til at det var andre områder som kunne vært vurdert, og kanskje avsatt til offshore vindmøller uten at dette kommer i konflikt med fiskeri.

Norges Fiskarlag har vist til at det ikke lar seg designe områder for energiproduksjon offshore, og samtidig kan ha forventning om at det skal kunne gjennomføres fiskeri med ulike typer fiskeri. Sammenligningen som har vært benyttet med eksempelvis Danmark, kan ikke reell, da både fartøyenes størrelse og måte å bruke redskapene på er svært forskjellig i de to landene.

Så langt har ikke annen offshore energiproduksjon vært så langt fremme i planprosessene som offshore vindmølle og petroleumsutvinning, men dersom bølgekraftverk eller anlegg som utnytter tidevann og havstrømmer blir aktuelle, kan dette bety en større utfordring i forhold til å kunne fortsatt fiske i de områder som er naturlige.

Norges Fiskarlag krever derfor at framtidig vurdering av hvilke områder som skal vurderes åpnet for petroleumsaktivitet eller for offshore energiutbygging, må inkludere fiskerinæringen på en annen måte enn dagens utredningsprosesser. Fiskerinæring må komme tidlig inn i prosessen, og da som en aktiv medspiller som kan bidra med verdifull informasjon og kunnskap, da særlig i form av erfaringsbasert kunnskap om biologiske ressurser og en del viktige fysiske parameter som i dag ikke foreligger. Eksempler på dette kan være hvordan lokale strømmer, sammen med vindpådrag kan endre det statistikkbeskrevne bilde som ofte legges frem.

Norges Fiskarlag vil understreke at organisasjonen ikke er mot etablering av offshore energiproduksjon eller petroleumsvirksomhet, men krever at dette etableres med basis i best mulig kunnskap og ikke minst basert på ny eller krav om nyutvikling av teknologi. Det må videre legges til grunn for en slik utvikling at også høsting av fornybare ressurser fortsatt skal foregå på en mest mulig rasjonell og lønnsom måte. Fiskeriene presses i dag fra flere hold arealmessig, og dette kan etter hvert kunne gi en uønsket utvikling både i forhold til bosetting og ikke minst næringsmessig utvikling. Dette vil kunne unngås dersom fiskerinæringen tas på alvor og gis anledning til innspill ved prosesser og planer som kan berøre de områder næringen benytter.

Med hilsen
NORGES FISKARLAG



Jan Skjærvø



Elling Lorentsen

Kopi til: Nærings- og fiskeridepartementet
Medlemslaga
Landsstyret

Vedlegg: <http://fhl.no/wp-content/uploads/2013/10/IRIS-2013-095-Ett-Hav-sameksistens-petroleum-sj%C3%B8matn%C3%A6ringen.pdf>

Brev av 20.03.2013 til Olje- og energidepartementet

Brev av 28.01.2011 til Olje- og energidepartementet

Kopi

NORGES FISKARLAG
FISKARLAGETS SERVICEKONTOR AS



Olje- og energidepartementet
postmottak@oed.dep.no

Vår dato
20.03.2013

Vår referanse
2013/00013-8

Vår saksbehandler
Elling Lorentsen/93096583

Deres referanse
12/1863-

HAVVIND - STRATEGISK KONSEKVENsutREDNING – HØRINGSUTTALELSE

Norges Fiskarlag viser til rapporten «Havvind – en strategisk konsekvensutredning» som ble lagt fram i desember 2012. Denne rapporten er oppfølging av en tidligere utredning (Havvind – forslag til utredningsområder; NVE 2010), om aktuelle områder som kan gi muligheter for energiproduksjon til havs, og da i hovedsak basert på vindmøller.

Norges Fiskarlag viser til uttalelse 28. januar 2011 vedrørende «forslag til utredningsområder for Havvind». De signaler som da ble gitt om områdenes betydning, er senere blitt bekreftet gjennom kartleggingen fra Fiskeridirektoratet.

I foreliggende strategiske konsekvensutredning innleder Vassdrags- og energidirektør Per Sanderud rapporten med bl.a. følgende kommentarer:

«Rapporten Havvind – forslag til utredningsområder - indentifiserte totalt 15 egnede arealer (utredningsområder) for havbasert vindkraft. Utvelgelsen av områdene søkte å ta hensyn til viktige interesser knyttet til utbygging av havvind. Det ble særlig tatt hensyn til virkninger for skipstrafikk, petroleums- og fiskeriinteresser samt miljøinteresser.»

Videre pekes det på at «det satses på vindkraft til havs i verden. Norske industrimiljø og energiselskaper er med på denne satsingen, men utbyggingen skjer i utlandet.... En målrettet satsing på innovasjon og teknologiutvikling innenfor havvindkraft kan forandre dette. I en fremtid hvor fornybare energiresurser blir stadig mer verdifulle kan Norge bidra med mer fornybar energiproduksjon.»

Norges Fiskarlag har tidligere påpekt at den beste sameksistens mellom forskjellige næringer oppnås når disse kan sette seg sammen og diskutere utfordringer og løsninger FØR det arbeides fram konkrete områder å diskutere ut fra.

Landsmøtet i Norges Fiskarlag uttalte i 2007 at «det er Landsmøtets oppfatning at vindmøller i første rekke må anlegges på land».

Landsmøtet i 2009 viste til arbeidet med en helhetlig forvaltningsplan for Norskehavet, hvor det ble signalisert at «det skulle gjøres konsekvensutredninger for konkrete områder som kunne være aktuelle for offshore utbygging av vindmøller».

Ut fra disse signalene krevde Landsmøtet at det IKKE ble gitt tillatelser til vindkraftanlegg til havs før konsekvenser for blant annet fiskebestander, fiskere og andre brukere av havet var tilfredsstillende utredet.

Norges Fiskarlag har gjentatte ganger understreket at det er viktig med en dialog så tidlig som mulig i prosessen, og før det konkluderes med hvilke områder som kan være aktuelle for vindkraft, slik at de problemstillinger som kan være aktuelle å utrede, har vært gjennomgått først. Dette er også signalet som vassdrags- og energidirektøren gir, men forskjellen er at nå foreligger det spesifikke områder det vil bli diskutert ut fra.

Norges Fiskarlag mener prosessen er snudd, når det først utpekes områder som interessante, for så å vurdere hvilke aktiviteter som skal utredes. Videre pekes det på at mange av områdene har dybdeforhold som er utfordrende og gjør det mer kostbart å bygge ut i Norge enn i andre land.

For flere av områdene som er konkret utredet pekes det på at det kan være langt fram før disse kan inngå i en nasjonal utbygging. Det er særlig den relativt store variasjonen i dybde som skaper utfordringer i flere av områdene. Dette tolkes som at når «dybdeutfordringene» er løst, vil flere av de foreliggende områder være aktuelle, om enn litt lengre fram.

Det er i vurderingene pekt på at for flere av områdene er aktuelt areal mindre enn det som er lagt til grunn i beskrivelsene. NVE mener at dette tilsier at konsekvensene som er omtalt ved etablering av vindmøller offshore da vil være mindre enn det som framkommer i foreliggende delutredninger.

Norges Fiskarlag er undrende til denne argumentasjonen, men ser at det kan være aktuelt å etablere både flere og færre antall vindmøller enn det som er lagt til grunn for den strategiske konsekvensutredningen. Fra fiskerinæringen har vi imidlertid ikke noe annet å forholde oss til enn de arealer som har vært utpekt og utredet i flere omganger.

Et annet forhold som omtales, er at det forutsettes at *«et vindkraftverks tekniske levetid er om lag 20 år»*. Det pekes også på at da vil havbunnen kunne tilbakeføres slik denne var opprinnelig, og *«livsgrunnlaget for arter som var avhengig av fundamentene for å trives vil antakelig forsvinne»*

Norges Fiskarlag er usikker på om alle fakta legges på bordet når det diskuteres etablering av vindmøller offshore. Det finnes i dag ingen enhetlig teknologi for fundamentering av vindmøller, og ut fra dette kan det heller ikke konkluderes med hva som blir effektene. At livsgrunnlaget for arter som levde på fundamenter forsvinner når fundamentene eventuelt fjernes, vil ikke bety at dette er negativt for det marine miljøet. Kanskje er det mer negativt at nye arter etablerer seg i og på fundamentene for vindmøllene. Argumentet med introduksjon av nye arter kan medføre en endring i allerede etablerte artsstrukturer, som ikke nødvendigvis bare er positivt.

Det er også kjent at det i et område som er under planlegging (Siragrunnen) både planlegges «planering (steindumping)» av området for bunnfestene, og det er planlagt relativt omfattende inngrep som vil påvirke etablerte biologiske samfunn. Selv om dette anlegget ikke er med i denne utredningen, gir det likevel en indikasjon på hva man kan forvente av tekniske løsninger. Avslutning / nedbygging av en vindpark er vel bare en teoretisk tese, ettersom et anlegg som har god inntjening, høyst sannsynlig vil moderniseres og videreføres, jfr kraftanlegg på land.

Er vindmøller til havs et problem for fiskeflåten?

Det er lagt relativt mye energi i utredningen for å beskrive at det i andre land ikke er et problem med vindmøller offshore for fiskeriene.

Norges Fiskarlag har i mange sammenhenger påpekt at den måten fiskeriene i Norge gjennomføres på, er til dels svært forskjellig fra andre områder. I tillegg er både vind, strøm og topografi forskjellig i områdene langs kysten av Norge sammenlignet med områder utenfor Storbritannia eller Danmark.

Det er relativt klart beskrevet at det i områder hvor det etableres vindmøller offshore, vil bli forbudt mot fiske med redskap som slepes. Videre kan det etableres sikkerhetssoner, som umuliggjør fiske med garn og line. Da er det få redskaper igjen som kan benyttes, og resultatet er da som beskrevet i fagrapporten fra Fiskeridirektoratet.

Norges Fiskarlag finner det meget skuffende at NVE aktivt argumenterer for å underkjenne den kartlegging som Fiskeridirektoratet gjennomførte. Det er to forhold som var utgangspunkt for arbeidet: Hva betyr området for fiskeriene (Hvem fisker og hvor mye fiskes) og hvilke redskaper benyttes.

Dette er klargjort i rapporten fra Fiskeridirektoratet, men på grunn av manglende «sporing» av fartøy under 15 meter, blir «dokumentasjonen» ikke forstått fullt ut. Et eksempel er Sandskallen – Sørøya nord hvor Fiskeridirektoratet uttaler at området er meget viktig for redskaper som trenger store arealer (trål og not). NVE uttaler for dette området at *«problemstillinger rundt arealinteresser i området er i hovedsak knyttet til fiskeri..... NVE anbefaler at Sandskallen åpnes da et vindkraftverk vil beslaglegge et vesentlig mindre areal enn selve utredningsområdet, og negative konsekvenser for fiskeriene vil følgelig være lavere enn Fiskeridirektoratets konsekvensvurdering tilsier.»*

På side 31 i Fiskeridirektoratets fagrapport er det vist to kart over aktiviteten i området Sandskallen. Dersom en skal følge argumentasjonen fra NVE om hva som kan bli tillatt i et område med vindmøller, er det en liten del av området i nordøst som har litt lavere aktivitet enn i det resterende området. Dette er likevel et område som både er i bruk av fartøy over 15 meter og fartøy under 15 meter, avhengig av hvilke arter som er tilgjengelig i området.

I dette tilfellet må konklusjonen fra NVE, med hensyn til om det skal åpnes, forstås slik at siden det er et mindre areal som kanskje kan bli aktuelt, vil konsekvensene for fartøyene være minimale. Norges Fiskarlag vil imidlertid understreke at disse områdene er svært nødvendig for å kunne utøve fisket i dette området. Flytting av fiskeriaktiviteten ut av dette området, vil føre til at flere fartøy må bruke en mindre del av et område som er godt egnet for fiskeri. Resultatet av dette kan bli større redskapskollisjoner mellom aktive og passive redskaper.

Tilsvarende vurderinger kan gjøres for de andre områdene.

Kan fartøy fiske eller manøvrere sikkert i områder med vindmøller?

Dette er ikke blitt besvart, men er en av problemstillingene som burde hatt hovedfokus, dersom man ønsket å etablere en praksis med sameksistens mellom flere næringer.

I utredningen heter det at *«et skip som går med maskinkraft kan for eksempel i grov sjø øke sannsynligheten for en kollisjon ved at identifikasjonen av vindturbiner på radar kan bli vanskelig»*.

I forhold til vindmøllers påvirkning på radar, kan dette bli et sikkerhetsproblem for fiskefartøy. Det er ingen forskjell mellom fiskefartøy og Forsvaret, Meteorologisk Institutt eller operatører av helikoptertjenesten til og fra oljeinstallasjoner, som alle påpeker behov for «fri sikt» for sine radarer. Dette betyr at for et fartøy som skal manøvrere gjennom et «felt av vindmøller» i dårlig vær, mørke, snø og vind, må seilasen bli risikofylt. For å sikre fartøy og liv, vil nok disse områdene i størst mulig grad bli unngått av fartøyene.

Det kan med stor grad av sikkerhet slås fast at det ikke vil være mange fiskefartøy som vil legge seg til å fiske med eksempelvis garn eller line i områder med vindmøller. Risikoen for at et hendelig uhell kan føre til en større skade på liv eller materiell (fartøy), kan være for høy til at drift vil være forsvarlig.

Er foreliggende kunnskap om faktiske virkninger tilstrekkelig?

Det gis et relativt klart svar på dette i rapporten, hvor det heter at «generelt (er det) en usikkerhet knyttet til de faktiske virkninger og konsekvenser av havbasert vindkraft for både sjøfugl, fisk og sjøpattedyr. Dette skyldes at det kun finnes et begrenset antall etterundersøkelser som faktisk dokumenterer i hvilken grad sjøfugl, fisk og sjøpattedyr blir påvirket av havbasert vindkraft (s 75)»

På den ene siden er det argumentet om å ivareta miljøet (les: luftkvalitet og CO²) som dominerer for å bygge ut. Samtidig er det liten eller ingen vilje til å iverksette undersøkelser for arter som blir berørt enten gjennom forstyrrelse av vandringsrute, gyteområde eller leveområde. Denne siden av «bekymring for miljøet» blir i mange sammenhenger satt til side eller undervurdert.

Norges Fiskarlag krever at det blir gjennomført grundige kartlegginger av de områder som det eventuelt konkluderes med skal kunne bygges ut. Her må biodiversitet, konsekvenser av habitatendring ved steindumping (planering) lyd over tid og støy i anleggsperiode kartlegges og vurderes, slik at gjeldende kunnskap, kombinert med nye undersøkelser kan verifisere hvorvidt havbasert vindkraft har negativ effekt eller ikke.

Slike undersøkelser bør gjennomføres der flere disipliner og institusjoner går sammen om et større og helhetlig prosjekt, som kan gi så klare svar som forskningen er i stand til. Modellen som benyttes ved kartlegging av havbunnen gjennom MAREANO vil være en metode for å kartlegge områdene grundig og effektivt.

Videre må institusjoner med kunnskap om marine miljø og miljøpåvirkning engasjeres for å gi mer kunnskap om påvirkning på marine organismer og habitat.

Konsekvenser av arealbeslaget.

Ved innføring av havenergilooven ble forholdet mellom etablering av havenergianlegg offshore og fiskeri omtalt. Det ble her slått fast at «konsekvensutredningene skal inkludere vurderingene av miljømessige og samfunnsmessige konsekvenser av fornybar energiproduksjon, så som konsekvenser for andre næringsinteresser».

I forarbeidene pekes det også på at det i utgangspunktet er et potensial for konflikt mellom energiproduksjon til havs og fiskeri. Det heter også at «etableringer av vindkraftverk eller bølgekraftverk kan, avhengig av storleik og plassering, hindre fiske dersom installasjonane blir plassert i fiskeriområde.»

I forarbeidene, pkt. 11.4.3 er det uttalt at «anlegg for produksjon av fornybar energi er arealkrevende, og kan blant anna ha verkander for fiskeri, sjøtransport, petroleumsutvinning og miljø. Departementet merkar seg like fullt at ei rekkje høyringspartar meiner prosessen med opning av areal bør avklare dei vesentlegaste arealinteressene før opninga.»

Norges Fiskarlag viser til de kommentarer som ble gitt om hva konsekvensutredningene burde inneholde. Det har vært to prosesser for å finne fram til egnede områder for eventuelle vindmølleanlegg. Felles for disse prosessene er at spørsmålet om konsekvenser for fiskeri nedtones både i forhold til areal og sikkerhet.

Med hensyn til areal, har en vurdert hvilken effekt utplassering av vindmøller vil ha for petroleumsvirksomheten. Videre er det i forhold til skipstrafikk tatt hensyn til muligheter for plassering utenfor etablerte skipsleder langs med kysten og inn til havner. Negativ effekt for Forsvaret er også vektlagt i forhold til plassering.

Den næringen som har det største behovet for et «fritt» areal, og er den næringen som kan få størst negativ effekt, er fiskeri. Her forsøkes det gang på gang å nedtone den effekten utplassering av vindmøller vil ha. Et godt eksempel her er omtalen av Sandskallen – Sørøya øst, hvor det skrives følgende på side 150 (pkt 25.1.1):

«Vindforholdene er ikke blant de beste av utredningsområdene, men likevel gode sammenlignet med vindforholdene på land i Finnmark, og sammenlignet med vindforhold i andre europeiske havvindanlegg. Det er forventet økt lastuttak i regionen i forbindelse med økt gruve- og petroleumsaktivitet, og energiproduksjon fra et vindkraftverk i utredningsområdet vil kunne bidra til å dekke den økte etterspørselen.

Problemstillinger rundt arealinteresser i området er i hovedsak knyttet til fiskeri, og området er ett av sju områder som Fiskeridirektoratet anbefalt at ikke åpnes. NVE anbefaler likevel at Sandskallen – Sørøya øst åpnes da et vindkraftverk vil beslaglegge et vesentlig mindre areal enn selve utredningsområdet, og negative konsekvenser for fiskeriene vil være lavere enn Fiskeridirektoratets konsekvensvurdering tilsier».

Tilsvarende er konklusjonen fra NVE med hensyn til Frøyagrunnen, hvor det heter:

«NVE konstaterer at Fiskeridirektoratet mener at utbygging av området vil ha store konsekvenser for fiskeri, men vurderer likevel at det kan etableres vindkraft i Frøyagrunnen. Konsekvensene kan reduseres ved at kun deler av utredningsområdet vil benyttes til vindkraftformål, og ved at det tas særlig hensyn til fiskeri ved prosjektspesifikke utredninger og ved detaljplanlegging av et eventuelt havvindanlegg. NVE vurderer at konsekvensene kan reduseres hvis det tillates bruk av passive fiske- redskaper i vindkraftverket.»

Norges Fiskarlag stiller spørsmål til den vurdering som her gjøres, når det i fiskerikartleggingen påvises at det i området brukes både aktive og passive redskaper. Dersom en skal ta hensyn til hvor de aktive redskapene kan benyttes, og planlegge vindkraftanlegg der det benyttes passive redskaper, må det samtidig tas hensyn til momenter nevnt foran om vind, strøm, mørke, dårlig vær og risiko for liv og helse som følge av hendelige uhell på åpent hav. I et slikt område vil det være svært dramatisk.

Norges Fiskarlag er enig med NVE i at etablering av vindmøller offshore vil gi både muligheter og utfordringer, blant annet med hensyn til natur- og miljøulempen og virkninger for andre arealbruksinteresser. Det er likevel uakseptabelt at en for Norge så viktig næring som fiskeri påføres så store ulemper som det her legges opp til.

Det er politisk enighet om at fiskeri er viktig, og at det skal opprettholdes en differensiert flåtestruktur og bosetting. For mange av de foreslåtte områder vil konsekvensen kunne bli at den lokale fiskeflåten og mottaksanlegg, mister grunnlag for fortsatt drift. Det er både et arealspørsmål, men også et kostnadsspørsmål for flåten om den kan opprettholde sin drift i lokalområder, dersom det etableres vindmøller på viktige områder.

Norges Fiskarlag har ment at etablering av vindmøller offshore blir svært vanskelig å få til uten at det oppstår konflikt med fiskeri. Dette ut fra at utgangspunktet for planlegging er dagens kunnskap om forankring, noe som er et vesentlig hinder for etablering av anlegg i områder av mindre betydning for fiskeri. I tillegg kan det finnes areal nærmere land som ikke brukes av fiskeri på grunn av dybde, men da oppstår det ofte konflikt med andre miljøinteresser. Det har vært etterlyst mulighet for dialog mellom fiskerinæring og «plangruppene» for å vurdere konsekvensene av etablering. Så langt har en

slik dialog vært fraværende, og ser også ut til å forbli uaktuell i prosessen med å finne fram til gode løsninger for begge næringen.

At det kan være mindre gode vindforhold i enkelte områder, ser ikke ut til å være til hinder for etablering av vindmølleanlegg offshore, jfr. argumentasjonen for Sandskallan – Sørøya øst.

Resultatet av dette blir som den foreliggende strategiske konsekvensutredningen, at fiskeri kan bli tvunget til å avgi areal til fordel for annen ny aktivitet. At deler av de foreslåtte områdene omtales som mindre aktuelle, gjør ikke utredningen mer konsistent. Et område som er utredet, beskrevet og vurdert som aktuell for vindmøller, må forstås slik at det kan bli aktuelt innenfor foreslått område å etablere offshore vindmøller, enten i ett eller flere anlegg.

Norges Fiskarlag vil vise til følgende uttalelse i strategisk konsekvensutredning:

«For Norge følger det både muligheter og utfordringer med økt produksjon av fornybar energi. For eksempel kan det gi økte nettkostnader, natur- og miljøulemper og virkninger for andre arealbruksinteresser. Omfanget og fordeling av slike kostnader og ulemper kan være avgjørende for om Norge vil og kan påta seg en rolle som leverandør av fornybar kraft til Europa.

Mangel på lokal aksept kan utgjøre et hinder for utbygging av fornybar energi og nye kraftledninger.»

Dette tilsier at en i hovedsak ser for seg muligheten av å etablere anlegg som skal produsere kraft for Europa, mens matproduksjon for det samme Europa anses som mindre viktig.

Norges Fiskarlag krever at det ikke iverksettes åpningsprosesser for noen av de foreslåtte områder, før kunnskapsgrunnlaget er oppdatert, og før det er foretatt en nærmere drøfting av konsekvensene for fiskerinæringen i de foreslåtte områder.

Norges Fiskarlag forventer at det i forbindelse med utbygging av vindkraft offshore ikke etableres en praksis der matproduksjon nedtones. Det vises i den forbindelse til de konflikter som er med hensyn til etablering av vindkraft på land, og den faglige uenighet som der foreligger

Norges Fiskarlag mener at mye av innsigelsene kunne vært unngått, dersom det tidlig hadde vært en dialog med næringen før områder ble utpekt. Når nå resultatet foreligger, viser det at tidligere innsigelser vedrørende prosessen ikke er vektlagt, og en går på tvers av de forutsetningene som lå til grunn ved etablering av en egen lov for havenergianlegg.

Norges Fiskarlag vil be om et møte med Olje- og Energidepartementet for ytterligere å utdype våre synspunkt. Et slikt møte må avholdes før prosessen med den strategiske konsekvensutredningen har kommet for langt.

Med hilsen
NORGES FISKARLAG

Jan Birger Jørgensen

Elling Lorentsen

Kopi til: Fiskeri- og kystdirektoratet
Fiskeridirektoratet
Medlemslaga
Landsstyret



Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep.
0033 OSLO

Kopi

Vår dato
28012011

Vår referanse
201000400/3-540

Vår saksbehandler
Elling Lorentsen, tlf. 73 54 58 71

Deres referanse
09/01702-5

FORSLAG TIL UTREDNINGSOMRÅDER FOR HAVVIND - høringsuttalelse

Norges Fiskarlag har i arbeidsutvalgsmøte 28. januar 2011 behandlet rapporten "forslag til utredningsområder for havvind", og har fattet følgende vedtak:

1. "Olje- og Energidepartementet har på høring en rapport som skal danne grunnlag for videre utredning av aktuelle områder for havvind, jfr. høringsbrev av 24.11.2010 fra OED.

Rapporten som nå er på høring, foreslår at det skal gjennomføres en "strategisk" konsekvensutredning. I denne forbindelse heter det at

"denne rapporten foreslår områder som kan være egnet for etablering av havbasert vindkraft, og som bør vurderes nærmere i en strategisk konsekvensutredning. ... Elleve av områdene egner seg for bunnfaste installasjoner og fire områder egner seg for flytende installasjoner."

Videre heter det at

"en vurdering av hvilke områder som egner seg for etablering av havbasert vindkraft må ta hensyn til flere forhold, både tekniske forhold og miljø- og arealbruksinteresser."

2. Rapporten som nå er på høring utpeker 15 områder som egnet for etablering av offshore vindmølle med dagens teknologi. For de fleste av de områdene som er valgt for videre utredning, er det påkrevd investering i linjenett på land. Dette til tross, foreslås disse områdene utredet videre ut fra at de har en dybde og innplassering i forhold til eksisterende kraftsystem, noe som har vært utslagsgivende for å foreslå disse for en videre utredning.

Gjennom høringsprosessen ønsker Departementet innspill om forbedring av kunnskapsbehov, hva bør prioriteres i en strategisk konsekvensutredning og hvilke områder bør eventuelt prioriteres.

3. Norges Fiskarlag viser til at det i lengre tid vært debatt om offshore vindmøller og plassering av disse. Så tidlig som i 2007 ble det fra offisielt hold uttalt at disse burde

plasseres til havs. Begrunnelsen for dette var at de ikke ville være til sjenanse eller hinder for "noen".

4. Ved framleggelse av "*Helhetlig forvaltningsplan for Norskehavet i 2009*" ble det fra olje- og energiministeren uttalt at området utenfor Møre hadde et enormt potensial for alternativ energiproduksjon.

5. Norges Fiskarlag har i tidligere landsstyrevedtak slått fast at:

"dersom det er vind- eller bølgekraftverk som planlegges, blir det en stor utfordring for myndighetene å få på plass et regelverk som sikrer at fiskeriene ikke må avgi ytterligere areal. Det er viktig at myndighetene nå følger opp de lovnader som er gitt om forbedringer i forhold mellom fiskeri og seismikk, og at dette også inkluderer alternative energiformer."

6. Norges Fiskarlag har gjentatte ganger krevd at offshore vindmøller ikke etableres før det finnes teknologi som muliggjør etablering uten at det oppstår konflikt med fiskeriene. I landsmøtesak 6/09 heter det blant annet at

"det er Landsmøtets oppfatning at vindmøller i første rekke må anlegges på land"

Gjennom Helhetlig forvaltningsplan for Norskehavet, har Regjeringen uttalt at det skal utarbeides konsekvensutredninger for konkrete områder som kan være aktuelle i forbindelse med offshore energiutbygging. En dialog med de forskjellige interessene vil være viktig for å sikre at fiskernes interesser blir ivaretatt.

Landsmøtet krever at det ikke gis flere tillatelser til vindkraftanlegg til havs, før konsekvenser for bl.a. fiskebestander, fiskere og andre brukere av havet er tilfredsstillende utredet.

Landsmøtet gjentar organisasjonens krav om at det må utarbeides en nasjonal plan for etablering av vindmølleparker til havs.."

7. I forkant av utarbeidelsen av ny havenergilov, lovte daværende olje- og energiminister Åslaug Haga i et møte 13. februar 2008 med fiskerinæringen at næringen skulle få være med å legge premisser for det juridiske og operasjonelle rammeverket som skulle etableres.

Norges Fiskarlag må bare konstatere at den lovnaden ikke ble fulgt opp. Den viktigste brukeren av områdene og den næringen som desidert blir mest berørt, har ikke vært invitert med når premissene skulle etableres for det rammeverk som nå er i ferd med å bli etablert.

8. Med hensyn til ny havenergilov, har Norges Fiskarlag tidligere krevd at denne burde vært trukket tilbake. Det er flere forhold i den vedtatte loven som ikke ivaretar fiskernes bruk av et område hvor det planlegges for framtidige offshore vindparker. Arbeidet med en slik lov burde vært utført av et bredere utvalg med spesialkompetanse innen relevante fagområder.
9. Både prosessen som var forut for utarbeidelse av ny havenergilov, og nå kartleggingen av aktuelle utbyggingsområder for offshore vindparker langs norskekysten, er nesten

identisk. Her har en direktoratsgruppe stått for arbeidet uten at næringen som vil bli hardest rammet tas med. Riktignok har Fiskeridirektoratet bidratt i forhold til ivaretagelse av fiskerinæringens interesser, men den lokale kunnskapen er ikke alltid like enkel å frambringe. Fiskerinæringen har hatt anledning til å gi noen få generelle innspill, i hovedsak av opplysende karakter om fiskeriutøvelse og konsekvensene ved eventuell etablering.

10. Norges Fiskarlags klare oppfatning har vært og er at dette ikke er tilstrekkelig. Fiskerinæringen burde vært med i prosessen når premissene eller mandatet for arbeidet skulle legges, noe både tidligere og nåværende olje- og energiminister har understreket skulle skje. En større forståelse av hvordan norske fartøy fisker før mandatet ble utarbeidet kunne ført til at en hadde fått belyst viktige problemstillinger som burde vært avklart, før områder utpekes som mulige utbyggingsområder.
11. Norges Fiskarlag registrer at det er nå foreslått flere områder for offshore vindparker langs hele norskekysten. De aller fleste områdene vil i sin helhet komme i konflikt med fiskerinæringen. Dette medfører at tilgjengelig areal for fiskerinæringen blir ytterligere redusert. Utgangspunktet for utredningen tar ikke hensyn til fiskerinæringen, og det legges utelukkende vekt på dagens teknologi for etablering av offshore vindmølleparker. De foreslåtte forankringene for bunnsfaste installasjoner og forbindelse internt og til land vil ikke føre til en reduksjon i konfliktpotensialet.

Når det ikke gis forventninger om hva som kan forventes av teknologiske forbedringer, er det vanskelig å foreslå konfliktreduserende tiltak, uten å avvise alle områder fra en videre strategisk konsekvensutredning.
12. Norges Fiskarlag beklager at myndighetene ikke tar innover seg at det beste resultatet kunne vært oppnådd om det hadde vært startet en dialog med fiskerinæringen både i forhold til lovverk, men og hva som burde vektlegges ved valg av områder. Det er viktig å understreke at Fiskarlaget ikke er prinsipielt motstander av en utbygging av vindkraft, men for at næringen skal gi aksept for dette, forutsettes det at vindkraft - installasjonene legges til områder med liten eller ingen konflikter for utøvelsen av fiskeriene.
13. En viktig forutsetning for å avklare arealkonflikt vil være å registrere hvilke aktiviteter som foregår gjennom året. I den foreliggende rapporten har en visualisert fiskeflåten bruk av områdene. Denne er – som det også er omtalt i rapporten – svært mangelfull når en skal se på aktivitet nært kysten. Dette skyldes at det er et fåtall fiskefartøy som har vært registrert gjennom sporing. I tillegg er det restriksjoner for mange av fartøyene som er sporet, med hensyn til hvor de kan drive fiske (avstand fra kysten), slik at aktivitetsbeskrivelsen i denne sammenheng er nesten ubrukelig.
14. Nedenfor følger noen korte kommentarer til de enkelte områder som er foreslått for videre utredning.

Sandskallen – Sørøya nord

Feltet ligger lengst til havs av de tre nordlige feltene.

Her foregår det fiskeriaktivitet der alle typer redskaper er representert (trål, garn, line, snurrevad og not).

Området som er avsatt dekker store deler av fangstfelt 0412 og i 2010 ble det landet vel 4900 tonn fisk til en førstehandsverdi på ca 34 millioner fra dette området.

Vannøya nordøst

Feltet dekker et område som benyttes av redskapene garn og line, og det fiskes torsk, hyse, breiflabb, kveite og rognkjeks i eller like ved dette området. Fisket foregår gjennom hele året.

Etablering av en vindpark som vist i rapporten, vil medføre store konsekvenser med hensyn til navigasjon og ankomst til både fiskefelt og havner, og det kan forventes sikkerhetsmessige utfordringer ved innseiling til eksempelvis Burøysund.

Auvær.

Dette området benyttes hele året av flåten, og det fiskes med garn, line og snurrevad i området.

Det er stor sannsynlighet at en vindpark som skissert, vil berøre seilingsledene ved Lyngøy og Rognholmen, noe som kan føre til at fartøyene må gå omveier.

Auvær er et lokalt gytefelt for flere fiskeslag, og både dette og Vannøya nordøst ligger nært inntil landskapsvernområder og naturreservater med store sjøfuglkolonier.

Nordmela

Området har stor biologisk produksjon og er verdifullt.

I området blir det drevet et betydelig tradisjonelt fiske hele året med garn, line, snurrevad, not mm. Områdene har viktige fiskefelt og det fiskes torsk, sild, hyse, sei, uer, kveite mm

Gimsøy Nord.

Her drives et betydelig kystnært fiske hele året etter rognkjeks, breiflabb, torsk mm. Det benyttes både faststående redskap (garn og line) og andre redskap (juksa, snurrevad). Foruten lokal flåte benyttes området av fartøy fra Vestvågøy, Hadsel, Bø, Røst og Vågan.

Det planlagte området vil i tillegg kunne føre til at seilingsleden mellom Gimsøystraumen og Sundklakkstrømmen blir stengt. Et alternativ fartøyene da får, er å gå gjennom Nappstraumen, en tur som kan ta flere timer ekstra.

Træna Vest.

Det foreslåtte området dekker de lokale fiskefeltene hvor det blant annet foregår viktige sesongfiskeri. Vinterfisket etter torsk er ett av disse. I tillegg vil det berører områder for norsk vårgytende sild.

Træna fjorden – Selvær

Det drives tradisjonelt fiske hele året her. Det brukes garn, line, jukse, ruser, samt gangvad og teiner på de grunne områdene.

Nordre Selvær.

Her foregår det et fiske hele året med juksa, line og garn fra nord-øst av Selvær til vest av Selvær rundt kanten. På nord og vestsiden drives det med juksa, line, teine og gangvad.

Nordøyan

Dette området benyttes (i tillegg til mange andre områder sørover) av sild som gyter. Det foregår et viktig vinterfiske etter torsk i området med garn, line, snurrevad og juksa. I tillegg benyttes området ved fiske etter sei med samme redskaper. Området er også viktig i garnfisket etter lyr og lysing.

Frøyabanken.

Området inngår i gyteområdene for sild. Samtidig er området viktig for garnfiske etter sild, sei og breiflabb. Dette er fiskeri som foregår gjennom store deler av året av lokal flåte.

Frøygrunnen og Olderveggen

Begge områder er viktige fiskeplasser for kystnær fiskeflåte.

Stadthavet.

Området er et viktig område for pelagisk fiskeri etter sild og makrell. I tillegg benyttes hele eggakanten av banklinefartøy.

Utsira nord

Viktig område for reke- og krepsetrålfisket i tillegg til linefiske. Reke- og krepsetrålning foregår året rundt. Redusert konflikt kan kanskje oppnås om det flyttes noe lengre nord.

Sørlig Nordsjø I og II.

Disse områdene ligger i eller like ved kjente tobisfelt. Det benyttes større fartøy (sporet) som fisker med trål. Selv om det kan se ut til at områdene er lagt slik at de skal komme minst mulig i veien for tobisfisket, er de så nær at etablering vil komme i konflikt med tobisfisket.

DEL II

Kunnskapsbehov.

15. Norges Fiskarlag mener at før det settes i gang strategisk konsekvensutredning for noen av de foreslåtte områdene, bør det gjennomføres en mulighetsstudie for alternativ "forankring", og som kan åpne for bruk av områder som er lite benyttet av fiskerinæringen.
16. Lønnsomheten ved utbygging av offshore vindparker vs. vindparker på land for å utfylle forskjell mellom produksjon og forbruk må utredes. En lønnsomhetsvurdering vil gi et beslutningsgrunnlag for å si hvilke områder som bør vurderes utredet og eventuelt utbygd, og hvilken infrastruktur (og kostnader) dette medfører.
17. Fiskeriaktiviteten må kartlegges. Avhengig av hvordan dette skal gjennomføres, er det viktig å benytte bevegelsesmønsteret for flåten over tid for å vurdere konsekvensene.

Det er ikke riktig å basere denne kartleggingen basert bare på sporingsdata / AIS-

informasjon, da en betydelig del av fiskeflåten ikke er omfattet av sporingsplikt.

18. Konsekvenser for biologiske ressurser må avklares. Mange av vindmølleparkene er planlagt i områder som er eller kan være gytefelt for viktige arter (torsk, sild og tobis), og det må avklares før områder legges ut om dette har konsekvenser.

De fleste områder som er foreslått så langt, har helt andre dyp og strømningsforhold enn eksempelvis i Danmark.

19. Når det i rapporten som nå er på høring vises til at det i de aller fleste områder må forsterkning til på overføringsnettet, vil det være interessant å ha en oversikt over hvor dette kan gjennomføres. I tillegg er det av interesse for en helhetlig vurdering å få en total oversikt hvor mye som forventes hentet ut av energi gjennom de foreslåtte parker. En gjennomgående trend i rapporten viser at det er forventet at det vil være drift i ca 35 % - 55 % av året. Dette må vurderes i forhold til å beslaglegge et område fiskeriene benytter hele året.”

Med hilsen
NORGES FISKARLAG

Jan Birger Jørgensen

Elling Lorentsen

Kopi til: Landsstyrets medlemmer
Medlemslaga
Fiskeri- og kystdepartementet
Fiskeridirektoratet
Vedlegg: 0